

Situationen för romska EU-medborgare som flyttar till eller bosätter sig i andra EU-medlemsstater

Sammanhang

Unionsmedborgare har rätt att röra sig fritt och bo var som helst inom EU ([artikel 21 i EUF-fördraget](#)), under förutsättning att de uppfyller vissa villkor. Den fria rörligheten är en viktig rättighet i den europeiska integrationsprocessen och ingår också i [Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna](#) (artikel 45). De närmare villkoren för denna rättighet fastställs i [direktiv 2004/38/EG](#) om unionsmedborgares och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier.

Enligt Eurostat bor 2,3 procent av EU-medborgarna (11,3 miljoner människor) i en annan medlemsstat än den de är medborgare i och än fler utnyttjar någon gång i livet denna rättighet. Det finns inga officiella uppgifter om dessa medborgares etniska ursprung.

Det finns därför inga officiella uppgifter om hur många romer som utnyttjar rätten att röra sig fritt inom EU. Forskningen visar att det är främst unga vuxna män och kvinnor som flyttar. I vissa fall följer barnen med sina föräldrar och i andra lämnas de kvar i hemlandet.

Push- och pullfaktorer bakom romsk migration

Fattigdom till följd av arbetslöshet och etnisk diskriminering är de viktigaste orsakerna till att romerna lämnar sina ursprungsländer (s.k. push-faktorer).

Faktorer som lockar romerna till vissa destinationsländer (s.k. pull-faktorer) är önskan om en bättre levnadsstandard och framför allt möjligheterna att hitta ett arbete.

”Om jag inte kan tjäna pengar i Italien kommer jag att flytta till Nederländerna, Grekland eller Spanien. Jag kommer att flytta till länder där jag kan arbeta och bygga en bättre framtid för mina barn.”
Intervju med romsk man från Rumänien, Italien den 18 februari 2009.

De romer som deltog i den enkät som genomfördes av Byrån för grundläggande rättigheter var medvetna om att de enligt EU-lagstiftningen har rätt att flytta till en annan EU-medlemsstat, men var inte lika insatta i det specifika, och ofta komplicerade, system av rättigheter och skyldigheter som gäller för EU-medborgare som *bosätter* sig i en annan medlemsstat.

Romerna vittnade överhuvudtaget om mycket olika erfarenheter när det gäller att få tillgång till bostäder, sjukvård, utbildning och sociala förmåner. I samtliga länder som ingick i undersökningen pekade många respondenter på två huvudproblem: svårigheterna att hitta ett arbete på den formella arbetsmarknaden i destinationslandet och svårigheterna att folkbokföra sig.

”Jag skulle vilja arbeta, men jag har hört att det är svårt att få jobb här eftersom vi inte har en fast adress.”

Intervju med romsk man i Finland den 6 maj 2009.

Svårigheter att folkbokföra sig

Många romska EU-medborgare kan inte folkbokföra sig i destinationslandet, där det krävs, därför att förfarandena är komplicerade och nationella myndigheter tillämpar kraven i [rörlighetsdirektivet](#) på fel sätt.

Ingen folkbokföring = inga ekonomiska och sociala rättigheter

Utan officiella folkbokföringsdokument kan det bli svårt för romerna att utöva en del grundläggande medborgerliga, politiska, ekonomiska och sociala rättigheter – såsom rätten att rösta i lokala val och Europaval och att få tillgång till nationell sjukvård, allmännyttiga bostäder, socialhjälp och åtgärder för integration på arbetsmarknaden, t.ex. hjälp med att söka arbete och yrkes- eller språkutbildning. Den utestängning från stöd från samhället som detta

leder till drabbar i oproportionerligt hög grad kvinnor, barn, äldre och funktionshindrade.

”När det gäller rumänska romer så kan de inte betala för vatten, de kan inte teckna ett avtal om elförsörjning och de kan inte lotsas in på arbetsmarknaden om de inte har ett dokument [ett folkbokföringsbevis] [...]. På så sätt existerar dessa människor inte.”

Intervju med tjänsteman i provinsen Neapel, Italien den 5 mars 2009.

Olika erfarenheter av att korsa de yttre Schengengränserna

Romerna beskrev överlag sina möten med gräns-/visumkontrollanter i destinationsländerna i positiva ordalag. De romska respondenterna hade dock i större utsträckning än majoritetsbefolkningen upplevt problem, däribland krav på mutor från korrumpierade tjänstemän, när de lämnat respektive återvänt till sina ursprungsländer.

På grundval av rönen från undersökningen är Byrån för grundläggande rättigheter av följande uppfattning:

→ Byrån uppmuntrar medlemsstaterna att se till att alla åtgärder som direkt eller indirekt påverkar EU-medborgare av romskt ursprung överensstämmer med principerna i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna.

→ [Rörlighetsdirektivet 2004/38/EG](#) måste införlivas korrekt och fullständigt. Lokala myndigheter uppmuntras att i nära samverkan med de nationella regeringarna granska och upphäva alla åtgärder och politiska beslut som strider mot direktivet om fri rörlighet.

→ De åtgärder som vidtas ska vara förenliga med [direktiv 2000/43/EG om likabehandling](#) som innehåller ett uttryckligt förbud mot direkt och indirekt diskriminering.

→ Medlemsstaterna uppmuntras undanröja praktiska hinder för folkbokföring och se till att de förfaranden och krav som tillämpas i

samband med folkbokföring är enhetliga.

→ Skyldigheten enligt lag att sprida information om unionsmedborgarnas och deras familjemedlemmars rättigheter och skyldigheter i fråga om fri rörlighet och bosättning måste uppfyllas i praktiken. Medlemsstaterna och lokala myndigheter uppmuntras utarbeta, offentliggöra och sprida information om krav för folkbokföring på andra EU-medlemsstaters språk, inklusive minoritetsspråk som romani.

→ Medlemsstaterna uppmuntras se till att alla barn inom deras territorium har full och lika tillgång till obligatorisk skolgång, oavsett administrativ ställning. Krav på bosättning för inskrivning i skolor bör avskaffas.

→ Lokala myndigheter uppmuntras utarbeta och genomföra insatser till stöd för integration av romska EU-medborgare på den lokala arbetsmarknaden.

Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter offentliggjorde under 2009 fem rapporter om romer:

- [The situation of Roma EU citizens moving to and settling in other EU Member States](#) (november 2009)
- [Selected positive initiatives - The situation of Roma EU citizens moving to and settling in other EU Member States](#) (november 2009)
- [Housing conditions of Roma and Travellers in the European Union](#) (oktober 2009)
- [Data in focus: The Roma](#) (april 2009)
- [EU MIDIS – main results report](#) (december 2009)

Rapporterna och information genom vilken romernas situation i EU sätts in i sitt sammanhang finns på Internet:
http://www.fra.europa.eu/fraWebsite/roma/roma_en.htm